

**MARIENE MOLLUSKEN UIT HET OOSTELIJK DEEL VAN DE MIDDELLANDSE ZEE
11. EEN EERSTE VONDSST VAN *CERITHIUM COLUMNNA* SOWERBY, 1834**

H.K. Mienis

Marine molluscs from the Eastern Mediterranean

11. A first find of *Cerithium columna* Sowerby, 1834

The find of a single, empty shell of *Cerithium columna* is reported from the beach of Caesarea, Israel. The shell shows a hole made by a naticid species in the penultimate whorl. Nine cerithiid species of Eritrean origin have now been recorded from the Mediterranean beaches of Israel. Only *Cerithium scabridum* and *Rhinoclavis kochi* may be considered as well established Lessepsian migrants, which have even replaced a number of native Mediterranean species. *Cerithium egenum* seems to have established itself also in the Eastern Mediterranean.

Tijdens de bewerking van het Rode Zee-materiaal aanwezig in de 'National Mollusc Collection' van de 'Tel Aviv University' (TAU) kom ik zo nu en dan mon-

sters tegen, die in werkelijkheid afkomstig zijn uit de Middellandse Zee. Het handelt hier meestal om materiaal dat indertijd door professor Barash naar specialisten

in het buitenland was gestuurd. Tot voor enige jaren werd dit materiaal gescheiden gehouden van de collecties, maar enige tijd geleden heeft één van mijn voorgangers dit materiaal ingevoerd in één van de 2 volgende verzamelingen: de Middellandse Zee of de Rode Zee. Het meeste materiaal dat op deze wijze behandeld werd, bestond uit Rode Zee-materiaal behorende tot een bepaalde familie. Soms zaten daar echter ook enkele problematische monsters bij afkomstig uit de Middellandse Zee. Hierdoor zijn vooral de Lessepsiaanse migranten vaak in een verkeerde verzameling terecht gekomen. Om een voorbeeld te geven: in de jaren zestig werd een groot aantal monsters behorende tot de familie Cerithiidae naar Parijs gestuurd. Deze zending bestond voor 90% uit Rode Zee-soorten, terwijl het overige materiaal probleemsoorten betrof afkomstig uit het oostelijk deel van de Middellandse Zee. Dit materiaal werd indertijd gedetermineerd door dr. J.-M. Gaillard en pas na de dood van professor Barash in de verzameling gevoegd. Hierdoor zijn alle monsters van *Cerithium scabridum* Philippi, 1848 en *Rhinoclavis kochi* (Philippi, 1848) in de Rode Zee-verzameling terechtgekomen ondanks het feit dat het meeste materiaal van deze twee soorten in de Middellandse Zee verzameld was. Bij het invoeren van alle monsters in een 'database' kwamen deze fouten aan het licht.

Tot mijn grote verrassing werd op deze wijze ook een monster van *Cerithium columna* Sowerby, 1834, afkomstig van Caesarea in een verkeerde lade aangetroffen. Dit monster bestaat uit slechts één exemplaar dat op het strand van Caesarea werd aangetroffen op 3 juli 1966 (TAU 26920/1). Het exemplaar heeft een hoogte van 26.8 mm en een breedte van 1.1 mm. De voorlaatste omgang vertoont een boorgat van een Tepelhoren (Naticidae).

Volgens een bekend Nederlands gezegde brengt één zwaluw nog geen zomer; dit is ook van toepassing op de vondst van *Cerithium columna*. Eén enkel exemplaar van een lokatie uit het oostelijk deel van de Middellandse Zee houdt nog niet in dat we hier te maken hebben met weer een nieuwe Lessepsiaanse migrant. Wel betekent het dat beter op *Cerithium*-achtige soorten in dat gebied gelet moet worden.

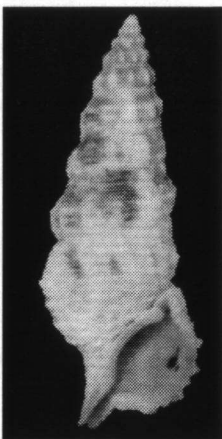
Vondsten van negen soorten behorende tot de Cerithiidae en oorspronkelijk afkomstig uit de Rode Zee zijn nu uit het oostelijk deel van de Middellandse Zee gerapporteerd (Van Aartsen et al., 1989; Barash & Danin, 1973 & 1992 en Mienis, 1977, 1985, 2000, 2001a & 2001b): *Cerithium caeruleum* Sowerby, 1855, *Cerithium columna* Sowerby, 1834, *Cerithium echinatum* Lamarck, 1822, *Cerithium egenum* Gould, 1849, *Cerithium nesioticum* Pilsbry & Vanatta, 1906, *Cerithium nodulosum adansonii* Bruguière, 1792, *Cerithium scabridum* Philippi, 1848, *Clypeomorus bifasciatus* (Sowerby, 1855) en *Rhinoclavis kochi* (Philippi, 1848).

Van deze negen soorten schijnen *Cerithium scabridum* en *Rhinoclavis kochi* zich voorgoed in de

Middellandse Zee gevestigd te hebben. Langs de Middellandse kust van Israël hebben zij zelfs lokale soorten als *Cerithium lividulum* Risso, 1826 (= *rupestre* auct. non Risso), *Cerithium protractum* Bivona in Bivona, 1838, *Cerithium rupestre* Risso, 1826 (de echte!) en *Cerithium vulgatum* Bruguière, 1792 geheel verdreven (Mienis, 2003). Ook *Cerithium egenum* schijnt zich in de Middellandse Zee gevestigd te hebben. Alle andere soorten zijn tot nog toe slechts bekend geworden door de vondst van slechts één of twee exemplaren. Het is daarom raadzaam om in de toekomst wat meer aandacht te schenken aan het voorkomen van *Cerithium* in het oostelijk deel van de Middellandse Zee.

Literatuur

- AARTSEN, J.J. VAN, A. BARASH & F. CARROZA, 1989. Addition to the knowledge of the Mediterranean Mollusca of Israel and Sinai. — *Bollettino Malacologico*, 25(1-4): 63-76.
- BARASH, A. & Z. DANIN, 1973. The Indo-Pacific species of Mollusca in the Mediterranean and notes on a collection from the Suez Canal. — *Israel Journal of Zoology*, 21(3-4): 301-375.
- BARASH, A. & Z. DANIN, 1992. Fauna Palaestina Mollusca I – Annotated list of Mediterranean molluscs of Israel and Sinai. 405 p., 372 fig. The Israel Academy of Sciences and Humanities, Jerusalem.
- MIENIS, H.K., 1977. *Cerithium nesioticum* Pilsbry & Vanatta, 1906, another Indo-Pacific species from the Mediterranean coast of Israel. — *Conchiglie*, 13(1-2): 45.
- MIENIS, H.K., 1985. First record of the Indo-Pacific species *Clypeomorus bifasciatus* from the Mediterranean coast of Israel. — *Levantina*, 57: 638.
- MIENIS, H.K., 2000. An odd record of *Cerithium echinatum* Lamarck, 1822 from the Eastern Mediterranean. — *De Kreukel*, 36(7-8): 12.
- MIENIS, H.K., 2001a. Mariene mollusken uit het oostelijk deel van de Middellandse Zee 4. Een tweede vondst van *Cerithium nodulosum adansonii*. — *Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging*, 321: 66-67.
- MIENIS, H.K., 2001b. Mariene mollusken uit het oostelijk deel van de Middellandse Zee 6. De eerste vondsten van *Cerithium egenum* Gould, 1849. — *Spirula - Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging*, 323: 119.
- Mienis, H.K., 2003. Native marine molluscs replaced by Lessepsian migrant. — *Tentacle*, 11: 15-16.

Adres van de auteur:
National Mollusc Collection
Berman Building
Department of Evolution, Systematics & Ecology
Hebrew University
91904 Jerusalem
Israël
E-mail: mienis@netzer.org.il

Cerithium columna Sowerby, 1834
Foto Henk Dekker